

גליון תתצא • ערש"ק פרשת תצא

• שנת העשרים •

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

בין בהמת עמלק לבית המן

שיטת הרמב"ם בגדר הנושא ודעתו לגרש

ה"מעקה" שבונה החתן

אלול – העם לא יתמלא חרדה!?

קובץ זה יוצא לאור
לעילוי נשמת האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד
זכה לפזר מכספו להדפסת תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש ז"ע
הרב החסיד ר' מאיר בהר"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
נלב"ע ביום ג' סיון ה'תשפ"א
תנצב"ה

ולזכות יבלחטו"א בניו הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב צבי הירש זלמנוב,
הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב,
הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

הגדור מדרש
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נלב"ע כ"ז תשרי ה'תשפ"א
תעצב"ה

העם לא יתמלא חרדה!?

...כשהגיע חודש אלול הרי בקול השופר הראשון מצב הרוח נעשה רציני אצל כל סוגי היהודים.

“אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו” (עמוס ג, ו) — האם יכול להישמע בעיר קול שופר, הרומז על אירוע רציני, והעם לא יתמלא חרדה!?

שבת מברכים אלול, גרמה ביהודי להזזה מכל חיי החולין של כל השנה שעברה, וקול השופר של ראש חודש אלול עורר את היהודי לעשות חשבון הנפש מה עבר עליו במשך אחד עשר החדשים שעברו. חשבון נפש זה, למרות שהי' שונה בכל יהודי בהתאם למצבו בתורה ועבודה ובהתאם למצבו הגשמי, אם יושב אוהל או בעל עסק, אך בדרך כלל זה עורר בכל יהודי מצב רוח של תשובה.

מצב רוח זה של תשובה הורגש לא רק בבית הכנסת ובבית המדרש, בתפלה החמה ובאמירת התהלים, ולא רק בשמירת שיעורי הלימוד, אלא גם בחיי הבית ובהנהגת העסקים.

אינני יודע איך נראו הימים הנוראים בערים אחרות, יודע אני איך הם נראו בליובאוויטש. ערבי חודש אלול היו מוקדשים ללימוד החסידות, מקום הלימוד הי' בבית המדרש, שם היו מתאספים הרבה אנשים.

פעם אחת בשבוע — כיום חמישי בלילה, מפני שבלילה זה היו ערים כל הלילה ולומדים — היו מתוועדים כמה שעות בדברי התעוררות. דברי ההתעוררות, מצב הרוח של מריירת יחד עם ניגוני ההתלהבות והמתנינות, היו להם השפעה גדולה גם על אלה שלא הבינו היטב את דברי התורה החסידיים, וגם הם נספגו בלהב התשובה.

גם בחורים צעירים, כולל ילדים, השתכנעו מאד והיתה לכך השפעה מסוימת עליהם, שיתחילו להתנהג טוב יותר הן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו.

זוכר אני זאת ממני עצמי. בהיותי בן שמונה שנים בלבד, הייתי נוכח בכמה מהתוועדויות אלול אלו, וזה השפיע עלי להטבת ההתנהגות בחיי ילדותי. עם בואם של ימי הסליחות, התחזק יותר ויותר מצב הרוח הרציני והחלו להתקרב הימים הנוראים.

ליל “זכור ברית” הי' ליל השימורים של הימים הנוראים. מאז היותי בן שש, אינני זוכר שבלייל ערב ראש השנה ילכו לישון כמו בלילה רגיל, כל אחד לפי דרכו הכין את עצמו לערב ראש השנה הבא, המוביל לימי הדין והמשפט.

(תרגום מהספר השיחות ה'ת"ש עמ' 9 ואילך - ספר השיחות ה'ש"ת המתורגם ללה"ק עמ' יח)

פתח דבר

בעזרי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת כי תצא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס ‘לקראת שבת’ (גליון תתצ), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ”ק אדמו”ר מליובאוויטש זצוקללה”ה נבג”מ זי”ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן אמירתם, ואף עובדו מחדש ונערכו ע”י חברי המערכת, ולפעמים בעת הניכוד הושמט ריבוי השקו”ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור “חידושי סוגיות”, שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע”פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו”ב, והם על אחריות המערכת כלל, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויובל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויהי”ר שנוכח לקיום היעוד “כי מלאה הארץ דעה את ה'”, ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקרא אני דורש..... ב

בין בחמת עמלק לבית המן

מדוע נצטוו למחות רק בהמות עמלק ולא את שאר נכסיהם? / איך קיבלה אסתר את בית המן, הרי חייבים למחות את זכר עמלק? / מדוע מוחקים את שם המן מעל העצים והאבנים ולא משמידים את העצים עצמם? / ביאור נפלא במהות מצוות מחיית עמלק לשיטת רש”י בדרך “פשוטו של מקרא”

(ע”פ לקטי שיחות חדר עמ' 86 ואילך)

פנינים... ה

טעם חיוב המעקה בהיכל (ע”פ לקטי שיחות חדר עמ' 187 ואילך)

ג' אופני תעריכת (ע”פ לקטי שיחות חדר עמ' 122 ואילך)

יינה של תורה..... ו

ה”מעקה” שכונה החתן

מדוע בציווי מעקה מוזכר “בית חדש” דווקא? / החתן מתעלה או “נופל” בדרגתו הרוחנית? / איזו עבודה “חדשה” מוטלת על החתן? / וכיצד אפשר לנצל את ה”נפילה” להתעלות עצומה?

(ע”פ לקטי שיחות חדר עמ' 208 ואילך)

פנינים... י

פרישות כתנאי לרביקות בהקב”ה (ע”פ לקטי שיחות חדר עמ' 217 ואילך)

האם הקב”ה מעקב שכרם של ישראל? (ע”פ לקטי שיחות חדר עמ' 188 ואילך)

חידושי סוגיות..... יא

שיטת הרמב”ם בנדר הנושא ודעתו לגרש

יביא ב' מקומות שפירש הרמב”ם איסור לאיש להיות נשוי לאשה שדעתו לגרשה, ויקשה כמה קשיות בדבריו / יקדים חקירה בכללות טעם האיסור, ועפ”ז יוכיח מקורות הרמב”ם לב' דינים באיסור הנושא ודעתו לגרש, מב' סוגיות בש”ס

(ע”פ לקטי שיחות חדר עמ' 188 ואילך)

תורת חיים..... טז

עניני שידוכים

דרכי החסידות..... טז

העם לא יתמלא חרדה!?

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

המדרש מורפס
לעלוו נשמת
האשה החשבה מרת
רוחמה חי' פרוכא ע"ה
בת בלחמ"א ר' רוב
ביסטרענק
ולבנת משפחה שיוו
המחברות

בין בהמת עמלק לבית המן

מדוע נצטוו למחות רק בהמות עמלק ולא את שאר נכסיהם? / איך קיבלה אסתר את בית המן, הרי הייבים למחות את זכר עמלק? / מדוע מוחקים את שם המן מעל העצים והאבנים ולא משמידים את העצים עצמם? / ביאור נפלא במהות מצוות מחיית עמלק לשיטת רש"י בדרך "פשוטו של מקרא"

בסוף פרשתנו: "והי' בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב, בארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה לרשתה, תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, לא תשכח". ומפרש רש"י:

"תמחה את זכר עמלק - מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה; שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה, לומר בהמה זו משל עמלק היתה".

ובמק"א נתבארה כוונת רש"י בדבריו אלה (ראה במדור זה לש"פ תצא תשס"ט):

בפשטות, משמעות הציווי "תמחה את זכר עמלק" היא - למחות זכרו של עמלק ממקום הזכרון, דהיינו ממחשבתו ולבו של אדם. ואינו מובן: איך שייך ציווי למחות "זכר עמלק" ממחשבתו? אפשר לצוות על האדם "זכר עמלק לא יהי' על לבך" או "תסיר מלבך" וכיוצא בזה, היינו שלא יחשוב על עמלק ברצון - אבל כלום האדם הוא "בעל הבית" על מחשבתו שלא יפול במחשבתו "זכר עמלק"?

וזה בא רש"י להבהיר בפירושו:

הציווי הוא לא על מחיית זכרון עמלק ממחשבת האדם, אלא - למחות את כל הדברים המזכירים שמו של עמלק: "משור ועד שה, שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה לומר בהמה זו משל עמלק היתה"; ועל ידי שהאדם מקיים מצוה זו ומוחה את הדברים המזכירים את עמלק, הרי סוף סוף יישכח זכרון עמלק גם ממחשבתו ולבו של האדם (ועיי"ש בארוכה לשלימות הענין).

ב. אמנם עדיין צ"ב באריכות לשון רש"י, שלאחר שכתב "שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה", אינו מסתפק בזה אלא ממשיך ואומר "לומר בהמה זו משל עמלק היתה"; ולכאורה, מאי קמ"ל בהוספה זו (שנראה כמו כפל לשון בעלמא)?

אך כד דייקת שפיר, טובא קמ"ל:

תורת היים

מכתבי עצה והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

ענייני שידוכים

על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, ינחה בדרך הטובה לפני'.

(אגרות קודש ח"ד עמ' פד)

ההורים חלוקים בהצעת השידוך

במענה למכתבה בו כותבת אודות הצעת נכבדות [=שידוך] ואשר אין דיעות אבי' ואמה שיחיו שוות בזה.

ותבקש את ההורים שלה ש' שיתדברו ביניהם ויבואו לדיעה אחידה, ובאם לא יוכלו להתדבר הרי בכגון זה יש להתחשב יותר בדעת האם.

ומובן ופשוט שבכלל יש להתענין על דבר נכבדות [=שידוך] אך ורק כשהמדובר הוא שומר תורה ומצוות בחיי היום יומיים.

(אגרות קודש ח"ד עמ' צט)

בטחון בה' יועיל לשידוך!

...ולאחרי בקשת סליחתו אביע איחוליי שתתגדל מדת הבטחון שלו בבורא עולם ומנהיגו,

ובמיילא לא ידקדק לחשוב חשבון על כל הצעות [השידוך שמציעים לו, ולדקדק בהן] בפרטי פרטים (שבכלל בלתי אפשרי הוא כלל וכלל, שהרי אין אדם יודע מה שבלבו של חבירו, ובמדה כזו שהשווה העדר ידיעה זו להעדר ידיעת הקץ (כדמוכח גם באגה"ק לרבנו הזקן סימן כב),

סאז תוקדם מציאות זיווגו הטוב לפניו בגשמיות ורוחניות גם יחד.

(אגרות קודש ח"ד עמ' רכא)

שתי הצעות שידוך, ומה הלב אומר?

במענה למכתבה .. בו כותבת על דבר הצעות נכבדות שלאחת מהן יש לה המשכת הלב יותר ובהנוגע להשני אמרו לה שהטיל גורל והגורל הורה להצעה השני'.

הנה בכלל בעניני שידוכין, כשבשתי הצעות [הבחור] המדובר הוא ירא שמים, יש מקום להכרעת המשכת הלב - וכמו שכתוב "נקרא לנערה] ונשאלה את פי", ולא שמעתי בענינים כאלו על דבר הטלת גורל.

אבל כיון שכנראה ממכתבה, אבי' ש' נוטה להצעה השני' יש לה לברר טעמו ונימוקו בזה, ובהתאם לברור לדון עוד הפעם על דבר שתי הצעות.

וכיון שלפעמים קשה להחליט בענין שנוגע כל כך בחיים, כדאי שתתייעץ בזה עם אלו המכירים פרטי הדברים.

ויהי רצון אשר בורא עולם ומנהיגו המשגיח

וי"ף שמקור הרמב"ם לזה הוא מב' המימרות הנ"ל בש"ס, דהנה ביבמות באה הברייתא הנ"ל בהמשך לכמה מאמרים ע"ד איסורי חתנות באופנים שיש בהם חששות ותקלות (ואף הרמב"ם הקדימם לנדר"ד), ובהמשך לזה "לא ישא כו' משום שנאמר אל תחרוש כו'", אבל בגיטין בא הדבר לאחר דו"ד במח' תנאי מתי מותר לגרש, כדילפינן מהכתובים דפרשתנו, וכמה שקו"ט אימתי מותר לגרש, ואימתי מהני הגירושין, וכן כמה מדות בקשר איש ואשה בשייכות לגירושין כו', ולאח"ז מספקא לרב משרשיא גבי מי שלבו לגרשה ויושבת תחתיו, והשיבו רבא כמה דקרי עליה אל תחרוש גו', ולכאו' צ"ע מאי עבידתיה הכא, וגם מה מקום לספק דר"מ אחר שמפורש בברייתא דיבמות דלא ישא כו'; ומהאי גופא הוכיח הרמב"ם, דהספק היה בכללות גדר הדין אם הוא מעצם פרשת נישואין (וגירושין), או רק איסור פרטי מטעם אל תחרוש גו', ותשובת רבא

דקרי עליה כו' היינו לא דאסור מצד "אל תחרוש" (דאז הול"ל "לא תהיה יושבת כו' משום אל תחרוש" או "אסור משום כו'" וכיו"ב) אלא דהפסוק הוי גילוי מילתא שאין אלו נישואין כדבעי, כי בנישואין כאלו קרי עליה כו'.

ונמצא דביבמות בא הכתוב אל תחרוש גו' כמקור הדין ד"לא ישא כו'", ובגיטין הרי זה רק גילוי מלתא לענין גדרן של נישואין ע"פ תורה, שכל זמן הנישואין ה"ודבק באשתו" הוא בשלימות בלי פרט של הפסק כו'.

ועפ"ז מובן גם הטעם שלא הביא הרמב"ם בהל' גירושין הא ד"אם הודיעה כו' מותר", כי הך היתר הוא רק כלפי האיסור ד"אל תחרוש גו'", אבל אי"ז נוגע ומשנה בשייכות להחסרון בגוף גדר נישואין (וגירושין), דגם כשמודיעה סו"ס הרי חרישת הרעה גורעת בגוף ענין הנישואין (והגירושין).

לפי דברי רש"י שיש למחות את כל הדברים המזכירים את שמו של עמלק, "שלא יהא שם עמלק נזכר כו'" – מתעוררת קושיא פשוטה: הרי שמו של עמלק נקרא לא רק על בעלי חיים, אלא גם על נכסים אחרים, כגון בתים ושדות וכרמים, ואפילו מטלטלין;

למה איפוא נצטוו רק למחות את הבהמה ("משור ועד שה שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה"), ולא ה' הציווי להשמיד את כל נכסי עמלק, "שלא יהא שם עמלק נזכר" גם על הדומם?

[ואכן, לא מצינו כתוב בעמלק לשון "חרם" – כמו שמצינו בעיר הנדחת (פ' ראה יג, טז-ח) שצריך לאבדה כליל עם כל הנכסים שבתוכה – אלא רק (שמואל-א טו, ג) "מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה (מגמל ועד חמור)]."

וכדי ליישב זה מוסיף רש"י ("שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה") אומר בהמה זו מש"ע עמלק היתה", וכוונתו בזה: מחיית עמלק צריכה להיות בדברים שמעוררים הזכרון על ידי שיאמרו עליהם "זו משל עמלק היתה", וזה שייך דוקא בבעלי חיים, כדלקמן.

ג. ביאור הענין:

בבעל-חיים אי אפשר לעשות שינוי גמור, שלא תהי' ניכרת כלל מציאותו הקודמת, או שינוי שאינו חוזר לברייתו; ובפרט שאסור לצער בעלי חיים, ואם כן אי אפשר לעשות בו שינוי המצער.

ומעתה מובן, שגם כאשר תצא הבהמה לרשות בעלים חדשים, הרי מאחר שאין שייך בה שינוי גמור נשאר עלי' רושם של בעלי' הראשונים, ובטבע האדם להיזכר על ידה שם של הבעלים הקודמים.

ובנדו"ד – כאשר לוקחים בהמת עמלק ומעבירים אותה לרשות ישראל, הרי מכיון שאי אפשר לשנותה שינוי גמור מציורה הקודם, ימשיכו אומר עלי' "זו משל עמלק היתה", ובכך נשאר "זכר עמלק".

אולם נכסים אחרים, שאפשר לשנותם שינוי גמור באופן שישתכח מהם שם הבעלים הראשונים – אין הכרח למחותם, כי:

ראשית כל, אפשר למחות את "זכר עמלק" שבהם על ידי שיעשו בהם שינוי באופן שלא יזכירו נכסים אלו שם עמלק.

ויתירה מזו י"ל, שבנכסים אחרים, שאין בהם רוח חיים – אין בטבע האדם אומר עליהם אחר כך "זו של פלוני היתה", כי אין מציאותם קיימת עד כדי כך שיקרא עליהם שם הבעלים הראשונים לעולם, בהיותם דברים המתחלפים ומשתנים כל הזמן.

כלומר: אף אם לא עשו בהם בפועל שינוי, הרי מכיון שיש אפשרות לשנותם, לכן אין בטבע האדם להיזכר על ידי החפץ מבעליו הראשונים.

[ולהעיר מהכלל שמצינו בהלכה אשר "כל העומד . . . כזרוק דמי" (פסחים יג, ב); "כשרוף דמי" (מנחות קב, ב), ועד"ז בכמה ענינים. ואכמ"ל].

וזהו איפוא שמוסיף רש"י "לומר בהמה זו משל עמלק היתה" – שעי"ז מובן למה לא נצטוו למחות כל נכסי עמלק, כי דוקא בעלי חיים הם המזכירים את עמלק לעולם ולכן בהכרח למחותם ולאבדם לגמרי, משא"כ בנכסים אחרים.

ד. והנה לדרך זו תתורץ קושיית האחרונים (מהר"י פערלא בסהמ"צ רס"ג ח"א עמ' 523) על המסופר במגילת אסתר (ח, ז), אשר אחשוורוש אמר "הנה בית המן נתתי לאסתר":

לכאורה, כיון שהמן הי' מזרע עמלק – "המן האגני", הרי חייבים למחות את זכרו; ואיך קיבלה אסתר את ביתו?

לפי שיטה הנ"ל – ניחא:

לא הי' בזה איסור כי (זה שנקרא שמו של המן על הבית – "הנה בית המן נתתי לאסתר" – הי' רק בעת הנישואים, אבל כשנכנס לרשותה של אסתר) לא נקרא עוד "בית המן" ולא המשיכו לומר עליו (לאחר זמן) "בית זה של המן הי'".

ליתר ביאור: לאחר שבעבר הבית לרשות אסתר לא נקרא עוד "בית המן" אלא "בית אסתר", ונמצא שנתנית הבית לאסתר זה גופא מוסיף במחית כחו וזכרו של המן העמלקי.

ויש להוסיף ולהביא סמוכין לזה מדיוק לשון המדרש: "כי מחה אמה את זכר עמלק – אפילו מעל העצים ומעל האבנים", וכתב הבית יוסף (אורח חיים סי' תרצ"ד כתב הא"ח) שמכאן שרש למנהג שכאשר "מזכיר הקורא שם המן ובניו מנקשין התינוקות באבנים או בלוחות עץ שבידם, וכתוב בהם שם המן ובניו, ועל ידי הניקוש הם נמחקים";

ולפום ריהטא יש להקשות, דלכאורה מוטב הי' להשמיד את העצים והאבנים עצמם, ועל ידי זה למחות לגמרי זכר עמלק, ולמה מוחקים רק מעל העצים ומעל האבנים?

אלא שהם הם הדברים: העיקר הוא למחות את "זכר עמלק" עצמו, ולא את הדברים שנקרא עליהם "זכר עמלק" בעבר – ושאינו בעלי חיים שאי אפשר למחות את "זכר עמלק" שבהם, וכנ"ל בארוכה.

[ואמנם, ברבינו בחיי מצינו להדיא (ס"פ בשלה) בענין זה של מלחמת עמלק ומחיתו, ש"השלל הכ"ף יהי אפור בהנאה", ומביא לכך ראי' מהכתוב במגילת אסתר (ט, ט) "ובבזה לא שלחו את ידם" – ש"נזהר מרדכי... שלא ליהנות משלל המן שהי' מזרע עמלק... לפי שהתורה הזהירה בכך: תמחה את זכר עמלק".

אך משיטת רש"י – ע"פ פשוטו של מקרא – עולה, כי המצוה היא להשמיד רק את האנשים ובעלי החיים של עמלק, ולא את הנכסים, בתים ושדות וכו', שאפשר להשאירם וליהנות מהם;

ורש"י לשיטתו, שפירש שם (במגילת אסתר) את הסיבה לכך שלא שלחו ידם בביוה: "שלא יתן המלך עין צרה בממונן". והיינו, שכל הטעם שלא שלחו ידם בביוה הוא מטעם צדדי – כדי שאחשוורוש לא יחשוב שמלחמתם היתה בשביל הממון, אך לולי זאת כן היו שולחים ידם. וק"ל].

להיות, ב' איסור מסויים באופן ההנהגה בין איש לאשתו בכלל שמקומו בהל' איסור"ב, והוא מהכתוב "אל תחרוש גו".

פ"י דהנה כללות מהות וגדר נישואין דאיש ואשה (כדבעי) הוא "ודבק באשתו והיו לבשר אחד", קנין ודבקות תמיד, בלי שום פרט המוליך וגורם להפסק [וענין הגירושין הוא דבר המתחדש נגד מה שחל ע"י הקידושין והנישואין, שמחליש וסותר ועד שכורת הקשר ("דבק") הזה]. ולכן כשקנין ותוכן הנישואין הוא באופן שיש בו פרט היפך של "ודבק", אם בתחלת הנישואין ואם לאחר זמן, ה"ז חסרון בעצם מהות הנישואין. וזהו תוכן ההלכה שבהל' גירושין "לא ישא כו' ודעתו לגרשה ולא תהיה יושבת כו' ודעתו לגרשה", היינו דאף שאין בזה איסור, מ"מ בא לפסוק בזה בדיני נישואין דלא זהו ענין "נישואין" לאמיתתו ע"פ תורה, ולכן "לא" יעשה כן.

ומעתה מחוויר היטב מה שהמשיך הרמב"ם באותה ההלכה (היינו דחד ענינא הוא) "ולא יגרש אדם אשתו ראשונה אלא א"כ מצא בה ערות דבר שנא' כו' ואין ראוי לו למהר לשלח אשתו ראשונה", כי תוכן דינים אלו אחד הוא, דגדר ענין הנישואין מצד עצמן הוא "ודבק", ונישואין אלו אינם נותנים מקום להפכו (פירוד) כלל.

אמנם ישנו דין נוסף ד"אל תחרוש גו", והוא איסור בהנהגות בני אדם זל"ז, וכן בהנהגת איש ואשה – ד"אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה". ולכן כ' הרמב"ם דין זה בהל' איסור"ב, בפרק שבו מבאר גדר הנהגות איש ואשה זל"ז, ביניהם (וכן כלפי בניהם וכו'), עיי"ש.

גירושין הביא נמי דינו של רבא, ביושבת תחתיו כו', ומשום גרימת צער; ובהל' איסור"ב הוא רק האיסור דהברייתא גבי נושאה מתחילה, וזהו ששם דוקא הוצרך להביא הכתוב אל תחרוש גו', וכן לא הזכיר התם האיסור בשכבר יושבת תחתיו, כי כוונתו להשיע כאן הגדרת ההלכה והחידוש דין שישנו גבי נושאה מתחילה דוקא (משא"כ בהל' גירושין שהזכיר איסור זה שלא ביחוד, אלא ביחד עם היושבת תחתיו), שבו דוקא איסורו הוא משום ההנהגה המגונה ד"אל תחרוש" (ולא מטעם גרימת צער כו'), ולהכי הכא דוקא כתב ההיתר היכא דהודיעה בתחילה.

איברא דעדיין אינו מיושב לגמרי, כי מפשטות ל' הרמב"ם בהל' איסור"ב "אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה שנאמר כו' ואם כו'", משמע דבא להודיע לא רק הגדרת ההלכה שכבר כתבה בהל' גירושין (והאופן שמותר), אלא גם (ובעיקר) גוף האיסור. ועוד זאת, דלפי הנ"ל דב' ההלכות חלוקות בגדרם – הו"ל להביא האיסור ד"לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה" רק בהל' איסור"ב, ביחד עם (המקור מהכתוב ו) ההיתר, ובהל' גירושין הו"ל להביא רק הדין (דמס' גיטין) ד"אם יושבת תחתיו כו'", ומ"ט הביא בהל' גירושין ב' הדינים.

ויובן בהקדם שינוי הלשון, דבהל' גירושין כ' "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה", ובהל' איסור"ב "אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה".

וע"כ מסתברא דלשי' הרמב"ם יש כאן ב' דינים, א' דין בדיני אישות וגירושין כיצד ראויים להיות נישואין וכיצד אל להן

קרא, כמשי"ת, ולהכי הביאו דוקא היכא דהביא היתר זה.

דהבעל, הרי במודיע שפיר דמי, ודו"ק.

וי"ף דלשי' הרמב"ם תרווייהו איתנהו ביה, היינו שיש ב' דינים באיסור הנ"ל (דין אחד מצד הנהגת האדם ודין שני מצד צער רעהו), ומקורם בב' סוגיות הש"ס:

דיבמות (שם) תנינא "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה משום שנאמר אל תחרוש גו", וקאי בדין האיסור מצד הגנאי של החורש רעה, כפשטות תוכן הכתוב - שהאיסור הוא עשיית הרעה - מצדו - בעוד הלה "יושב לבטח", ואיסור זה חל (להרמב"ם) דוקא כאשר הישיבה עם רעהו באה מלכתחילה באופן שחורש רעה, והיינו שזוהי כוונתו בתחלת הנישואין - ע"מ לגרשה לאח"ז, דדוקא אז איכא הנהגה מגונה מצד החורש רעה שהלך מלכתחילה ועשה מעשה מגונה לישוב עם חברו "לבטח" אף שחושב עליו רעה;

אב"ד בגיטין אשכחן דרבא קרי האי קרא אמאן דלבו לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו, והיינו שחידש על הברייתא דיבמות, דמכלל הכתוב נמי דביושבת תחתיו וחורש רעה אי"ז הנהגה מתאימה [אלא שלא זהו פשטות הכתוב, וכדדייק "קרי עליה כו", היינו דגם ע"ז אפשר לקרוא הפסוק], אולם ככה"ג האיסור אינו (כ"כ) מצד גנות ההנהגה של החורש רעה, כ"א מפני שהמשך ישיבתו של רעהו אתו "לבטח" היא מצב בזוי ומצער, מאחר שחורש עליו רעה, וכנ"ל. ומובן שמצד דין זה ד"אל תחרוש", איסור גרימת הצער, אין מועילה הודעה וכנ"ל.

והן הן ב' ההלכות ברמב"ם. דבהל'

ובהקדים חקירה בגדר איסור אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך (דמובן שכתוב זה מיירי ב"רעה" שאין בה איסור מצד עצמה, והאיסור הוא רק מצד שבה בשעה "יושב לבטח כו"), דאפ"ל שההדגשה באיסור זה היא עצם ההנהגה המגונה מצידו של החורש רעה, שמרמה את חברו וחורש עליו רעה כאשר הלה אינו יודע וסמוך ובטוח עליו, אבל אפ"ל שהעיקר הוא הצער ובזיון הנגרם לחבירו בזה שהמשך ישיבתו עימו היא באופן בזוי, מאחר שממשיך לישוב אצל מי שחורש עליו רעה.

ונפק"מ היכא דהודיע החורש רעה לחבירו ע"ד מחשבתו ואעפ"כ רוצה חברו להמשיך ולשבת עימו, דלאופן הא' הרי אין כאן מרמה ומותר, משא"כ לאופן הב' סו"ס לא יצא מכלל איסור מאחר שבפועל חברו יושב עם החורש רעתו ויש לו צער לעומת היושב עם מי שאינו חורש רעה (ורק שמאיזה טעם קשה לו לצאת משיבה זו), וא"כ מחוייב להמנע מחרישת רעה כדי לסלק צער זה.

והוא הוא גם שורש מח' הפוסקים הנ"ל אי מהני הודעתו בשכבר יושבת תחתיו, דאם הוא משום צער האשה הרי דוקא בשהודעה באה בתחילה "סברה וקבלה" ולית לן בה (ל' הח"מ שם), אבל כשכבר יושבת ומודיעה הרי עתה "מה לה לעשות [כיון שמ"מ רוצה להמשיך לישוב תחתיו], ולבה מצטערת בקרבה" (ל' הח"מ שם), אבל אם הוא רק משום מדה מגונה

טעם חיוב המעקה בהיכל

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לנגף בית לרבות היכל (כב, ה, ספרי עה"ט)

לכא' צ"ע (ראה ספרי דבי רב שם. חינוך מצוה תקמו. ועוד), שהרי כתב הרמב"ם (הל' רוצח ושמירת נפש רפי"א. וכו"ה בשו"ע חר"מ ר"ס תכו) דחיוב מעקה הוא רק ב"בית דירה", ובבתים שאינן לדירה "אינו זקוק לו", והרי ההיכל אינו "בית דירה" ואמאי חייב במעקה?
וי"ל בזה:

מצינו שעיקר ענין הדירה הוא האכילה, וכמו במצות סוכה, שגדרה "תשבו כעין תדורו" (סוכה כה, ב), דעיקר מצות הישיבה בסוכה היא האכילה (עיין שו"ע אדה"ז או"ח סי' תרלט סי"ב. וראה טור שם. נו"כ השו"ע בסוף הסימן). והנה איתא בזבחים (סג, א): "מנין שאם הקיפו עכו"ם את כל העזרה שהכהנים נכנסין לשם ואוכלין שם קדשי קדשים, ת"ל בקודש הקדשים תאכלנו" (וכן פסק הרמב"ם בהל' מעה"ק פ"י ה"ג). ונמצא שיש זמנים שמצות אכילת קדשים היא דוקא בהיכל. ועפ"ז גם ההיכל בגדר "בית דירה" הוא, ומחוייב במעקה.

ג' אופני תערוכת

לא תלבש טעטנו גי' נדילים תעשה לך נדילים תעשה לך - אף מן הכלאים (כב, יא-יב, יבמות ד, רע"א)

בדברים שאסרה תורה תערוכתם, מצינו חילוקים אם התערוכת מותרת לעניני מצוה: כלאי בגדים - מותרים בציצית, וכן בבגדי

כהונה; כלאי בהמה וכלאי קרקע - לא מצינו שיותרו לדבר מצוה או לגבוה; ובבשר בחלב - קס"ד במכילתא (ס"פ משפטים) שיהי' מותר במוקדשין, ודרשו מהכתובים דאסור גם במוקדשים.

ויש לומר בטעם החילוק, ע"פ מה שכתב הרמב"ן (קדושים יט, יט) בטעם איסור כלאי בהמה וכלאי קרקע, שכשמערב שני מיני בהמה או שני מיני זרעים ה"ה "משנה ומכחיש כו' ומערבב סדרי בראשית", כי השי"ת קבע שיוציאו הבהמות והצמחים למיניהם דוקא, וכשמערבם יחד ה"ה מוציאים מין אחר.

ועפ"ז יש לבאר את החילוק בין ג' האיסורים הנ"ל:

כלאי בהמה וכלאי קרקע - מכיון שנעשה שינוי ב"כח התולדה" של המינים המעורבים, והיינו שהשינוי הוא בעצם מציאותם, ה"ה אסורים איסור גמור, שאין לו היתר גם בעניני קדושה.

כלאי בגדים - יש להם היתר בעניני קדושה, מאחר שלא נוצר מצירוף שני המינים מין חדש, ואדרבה - גם לאחר צירופם בבגד אפשר להסיר את התפרים ולהפריד את המינים.

בשר בחלב - מצד אחד דומה לכלאי בגדים, שהרי לא נעשה שינוי בכח התולדה ובעצם המציאות, אלא רק נתערבו טעמי בשר וחלב, ולכן קס"ד שיהא מותר במוקדשין; אך המסקנא היא דדמי טפי לכלאי בהמה, דכיון שנתערבו טעמי הבשר והחלב עד שא"א להפרידם, נמצא שמצירופם נוצר דבר חדש, ולכן אסור גם במוקדשין.

ינטה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

המדר מרפס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
ק"ה גורנו
מזכיר כ"ק אומ"ק ז"ע
נלב"ע י"ד ניסן ה'תשס"ב
תנצ"ח

יהושע סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

המדר מרפס
לעילוי נשמת
הרב שמעון ב"ר מנחם
שמואל רוד הלוי ק"ה
רייזשק
נפטר כ"ב כסלו ה'תשס"ב

ה"מעקה" שבונה החתן

מדוע בציווי מעקה מוזכר "בית חדש" דווקא? / החתן מתעלה או "נופל" ברגליו הרוחניות? / איזו עבודה "חדשה" מוטלת על החתן? / וכיצד אפשר לנצל את ה"נפילה" להתעלות עצומה?

כאשר אדם בונה בית חדש, או קונה בית ישן (ספרי עה"פ שלהלן) שלא הי' ברשותו מקודם, מוטל עליו חיוב לבנות מעקה לגג הבית, כפי שנאמר בפרשתנו (כב, ח) "כי תבנה בית חדש, ועשית מעקה לגגך, ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו".

ויש לתמוה:

הלא חיוב עשיית מעקה מוטל הן על הבונה והן על הקונה בית ישן. ואם כן, מדוע נקט הכתוב רק "כי תבנה בית חדש", ולא הזכיר את מי שקנה בית ישן? [ואף שבספרי שם דרשו מזה "משעת חדשתו עשה לו מעקה", הרי עדיין הי' ראוי לרמוז דין זה באופן אחר, ולא באופן שמשמע שבית ישן פטור ממזוזה].

ויש לבאר תוכן עניין מצוות מעקה ברוחניות, ואזי יתברר כיצד דווקא בעניין שהוא בבחינת "בית חדש", יש צורך ב"מעקה" רוחני. כי בענייני בית חדש יש להיזהר מסכנה של "יפול הנופל ממנו", וכפי שיתבאר לקמן נראה במקור הדברים, שלפעמים התירוץ לקושיות בפשט הוא דווקא על פי פנימיות הדברים ולא בדרך הפשט. ועיי"ש שמבאר הטעם לזה].

החתונה היא כמו ירידת הנשמה להתלבש בגוף

אשתו של האדם מכונה "בית", כפי שדרשו חז"ל "ביתו זו אשתו" (משנה ריש יומא), וכפי שאמר ר' יוסי שהי' קורא "לאשתי - ביתי" (שבת ק"ח, ב). וממילא עניין "כי תבנה בית חדש" בעבודת האדם הוא עת נישואי האדם, כאשר מתחיל סדר חדש בעבודתו את קונו.

טרם חתונתו, מונח היהודי בענייני קדושה בלבד, והוא אינו עמל לפרנסתו. אמנם, מעת נישואיו, מוטלים ריחיים בצווארו, ועליו להתעסק בפרנסה הגשמית, בבחינת "אדם חורש ואדם זורע" (ברכות לה, ב).

שי' הרמב"ם בגדר הנושא ודעתו לגרש

יביא ב' מקומות שפירש הרמב"ם איסור לאיש להיות נשוי לאישה שדעתו לגרשה, ויקשה כמה קושיות בדבריו / יקדים חקירה בכללות טעם האיסור, ועפ"י יוכיח מקורות הרמב"ם לב' דינים באיסור הנושא ודעתו לגרש, מב' סוגיות בש"ס

לענין שלא יקיימה תחתיו - בגיטין צ.).
וכן הוסיף שם "ואם הודיעה בתחלה . .
מותר".

ואפ"ף דקושיא מיתרצת בחברתה, דכיון שרק בהל' איסור"ב הביא ההיתר דאם הודיעה כו', להכי נקט שם רק האיסור דלא ישא ולא האיסור דלא תשב תחתיו, כי ס"ל דהיתר זה ישנו רק גבי איסור דתחלת נישואין, שבוה שייך שיודיעה "בתחילה" כו', משא"כ בהדין שהביא בהל' גירושין כשכבר "יושבת תחתיו", ס"ל דלא שייכא האי היתרא, עיי' בחלקת מחוקק ופר"ח אה"ע ר"ס קיט מחלוקת הפוסקים בזה. ובדרך זו יש לישב גם הא דהביא הקרא רק בהל' איסור"ב, ובהקדם הידוע שאין דרכו בחיבורו להביא כל המקורות שבכתובים שהובאו בש"ס כו' (מלבד בריש ההלכות ובכותרות, לגבי כללות המצוה המדוברת כו'), אלא כאשר הדבר נחוץ להגדרת ההלכה לדינא, ומעתה י"ל שההיתר ד"הודיעה בתחילה" גופא נלמד נמי מהאי

כתב הרמב"ם בהל' גירושין פ"י הכ"א "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה, ולא תהיה יושבת תחתיו ומשמשו ודעתו לגרשה". וחזר ושנה הדין בהל' איסורי ביאה פכ"א הכ"ח "אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה שנאמר אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך, ואם הודיעה בתחלה שהוא נושא אותה לימים מותר".

וי"ט אמאי הוצרך לכופלו, שלא כרגיל בחיבורו. ובאמת נר' דכוונה אחרת לו בכל פעם, שהרי בהל' גירושין שינה והוסיף הדין ד"לא תהיה יושבת תחתיו ומשמשו ודעתו לגרשה", היינו דאינו רק איסור לישא על מנת כן, אלא גם מי שכבר נשא אסור עליו להמשיך חיי הנישואין אם נעשתה דעתו לגרשה, ובהל' איסור"ב השמיט הך דינא; ומאידך התם דוקא שינה להוסיף מקור מקרא דאל תחרוש גו' (ובמקורו בש"ס הובא הך קרא הן לענין שלא ישא כו' - ביבמות לז:, והן

פרישות כתנאי לדביקות בהקב"ה

כי יקח איש אשה
(כד, א)

איתא בכתר שם טוב להבעש"ט (בתחלתו
סי' י"ד): "הקב"ה נקרא איש כו' וישראל
נקראין אשה, וז"ש האשה נקנית לבעלה,
שיהיו נקראין אשתו כביכול".

והנה ידוע מ"ש בספרי האחרונים (צפע"נ
על הרמב"ם הל' אישות פ"ג הט"ו, ובכ"מ), ד"קדושין
עושה שני פעולות. אחד מה שקנוי' לו, ואחד
מה שנאסרה על אחרים".

וי"ל שכן הוא גם בקידושי הקב"ה וכנסת
ישראל, שיש גם בקידושין אלו שתי פעולות.
א. היחוד והדביקות דישראל והקב"ה.
ב. הפרישות וההבדלה מתאוות עוה"ז
המעלימות ומסתירות על יחוד זה.

וכשם שבקידושי איש ואשה א"א שתהי'
קנוי' לבעלה בלי שתיאסר על אחרים -
כמו כן בקידושי הקב"ה וכנסת ישראל,
א"א שתהי' הדביקות בהקב"ה כדבעי בלי
הפרישות וההבדלה מתאוות עוה"ז, וכמ"ש
בחובת הלבבות (פתח השער לשער אהבת ה'):
"מן הנמנע ממנו שתתישב אהבת הבורא
בלבנו עם התיישב אהבת העולם בנו".

האם הקב"ה מעבב שכרם של ישראל?

ביומו תתן שכרו
(כד, טז)

מציינו (ראה אבות פ"ב, יד-טז, תו"כ ורש"י בחוקותי
כו, ט) שהשוו חז"ל את עבודתם של ישראל
בקיום התורה והמצוות למלאכת הפועל, ואת
שכר המצוות לתשלום על העבודה.

והנה כתב הרמב"ן (שער הגמול בסופו), וכן
הכריעו בקבלה ובחסידות (ראה לקוטי תורה צו
טו, ג. סהמ"צ להצמח צדק מצות ציצית. ועוד), שזמן
מתן השכר הוא לעת"ל כאשר "הקב"ה מחי'
בתחית המתים, ואינו על עולם הנשמות
שקרינו גן עדן".

ויש לתמוה: היאך מאחר הקב"ה שכרם
של ישראל עד ימות המשיח, והרי "ביומו
תתן שכרו" כתיב, ומצינו שהקב"ה מקיים
את כל התורה, ו"מה שהוא עושה הוא אומר
לישראל לעשות ולשמור" (שמו"ר פ"ל, ט)?

ויתבארו הדברים ע"פ המבואר באורך
בס' תניא קדישא (פל"ז), דתכלית בריאת
העולם הוא ש"נתאוה הקב"ה להיות לו
דירה בתחתונים". והיינו, שהעולם הזה
מצד עצמו "אין תחתון למטה הימנו בענין
הסתר אורו יתברך", ועל כל אחד מישראל
הוטל לברר חלק בעולם המיוחד לו, על ידי
לימוד התורה וקיום המצוות, ובזה מזכך
הוא את גופו הגשמי ואת חלקו בעולם.
ותכלית העלי' תהי' לעתיד, כאשר יושלם
זיכוך כללות העולם ויהי' ראוי לדירה לו ית',
ו"יופיע עליהם בהדר גאון עוזו וימלא כבוד
ה' את כל הארץ".

ונמצא, שעבודתם של כל בני' במשך
הדורות היא בגדר שכירות אחת, ומאחר
ש"שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף"
(ב"מ קי, ב), הרי גם כאן משתלם שכרה רק
בגמר העבודה, כשיזדכך העולם כולו ויהי'
דירה להשי"ת, לעת תחיית המתים.

לקראת שבת

ז

ונמצא, שמצב החתן לאחר חתונתו הוא בגדר ירידה. כי לפני חתונתו הי' עסוק בעניינים
רוחניים בלבד, ומחתונתו ואילך הוא מתעסק הרבה יותר בגשמיות העולם. ובאמת דרוש
בסה"ק ש"חתן" הוא מלשון "חות דרגא", ש"נחית" ויורד ממדרגתו [נראה מארז"ל (יבמות
ג, א): "נחית דרגא נסיב איתתא"].

עצם ירידת הנשמה להתלבש בגוף האדם היא ירידה עצומה. בהיותה במקורה ושורשה
לא הי' לה עסק בענייני גשמיות כלל, והייתה עוסקת בעניינים רוחניים וקדושים, וכאשר
יורדת לגוף הרי מתלבשת בגוף גשמי, ועוסקת בדברים שהם נחותים ומגושמים ביחס
לדרגתה. אמנם, לאחר החתונה הרי זו ירידה נוספת והשתקעות יתירה בענייני העולם, מעין
הירידה של הנשמה להתלבש בגוף.

ועל זאת מזהירה התורה: **"כי תבנה בית חדש"** - כאשר מוטל על יהודי להתחיל עניין
חדש של התעסקות בפרנסה ועניינים גשמיים, הרי **"ועשית מעקה"** - יש לו להציב לעצמו
גדרים וסייגים חדשים בעבודתו הרוחנית.

וטעם הדבר הוא בכדי למנוע מצב של **"כי יפול הנופל ממנו"** - מעת חתונתו נמצא
היהודי בבחינת "נופל", משום שאינו פרוש מענייני העולם כפי שהי' מקודם, והוא מקדיש
חלק מזמנו לעסקי הגשמיות. ואם לא יהי' זהיר ביותר, ולא יציב לעצמו גדרים חדשים,
קיים חשש שהתעסקות זו תמשוך אותו עוד יותר לגשמיות וחומריות. וזהו "כי יפול הנופל"
- שה"נופל" מעיקרא יפול וירד עוד.

באמת, יכול יהודי להשיג **התעלות עצומה** על ידי עסק הגשמיות כראוי, וכפי שיתבאר
לקמן, אך זאת בתנאי שהוא מציב לעצמו "מעקה", שימנע ממנו שקיעה בגשמיות
ובחומריות.

חידוש עצום בהחדרת רוחניות בדברים גשמיים

בסה"ק (ראה ספר המאמרים תפר"ח עמ' נג) מבואר אשר "בית" קאי על גוף האדם, ועניין "כי
תבנה בית חדש" קאי על כללות עבודת האדם לזכך ולקדש את גופו ואת העניינים הגשמיים
אשר סביבותיו.

עבודה זו נקראת כשם "בית חדש", משום שיש בה חידוש כפול:

א. נשמת האדם בהיותה למעלה התעסקה רק בעניינים קדושים ונשגבים, ולא הי' לה
שום עסק עם זיכוך דברים גשמיים. וממילא זיכוך ה"בית" - הגוף והגשמיות, היא עבודה
חדשה.

ב. בהליכה מחיל אל חיל בדרגות רוחניות, אין חידוש כל כך, ועיקר החידוש הוא דווקא
בעבודת קידוש וזיכוך הגשמיות. עניינים גשמיים הם רחוקים בתכלית מרוחניות, ואין להם
כל ערך ושייכות לדבר רוחני, וממילא אין הרוחניות יכולה לחדור כלל בדברים גשמיים.
אלא שמכל מקום טבע הקב"ה חידוש מיוחד, שעל ידי עבודתם של ישראל, שמנצלים את

העניינים הגשמיים לשם שמייים ולעבודתו ית', אפשר לקדש ולזכך גם את הגשמיות.

וזהו סוד "כי תבנה בית חדש": "בית" הם ענייני גשמיות, ובהם פועלים בני ישראל חידוש מיוחד, שעל ידי עבודת זיכוך הגשמיות, הם מחדירים קדושה רוחנית גם בדבר גשמי. ובעבודה זו דרוש "מעקה" כפי שיתבאר לקמן.

התעלות האדם – דווקא על ידי קידוש הגשמיות

ה"חידוש" שבעבודת זיכוך הגשמיות, אינו רק בכך שהיא עבודה חדשה שלא הייתה נשמעה למעלה, ובכך שנפעל על ידי ייחוד מיוחד בין רוחניות לגשמיות; אלא היא פועלת חידוש גם באדם העובד, שדווקא בעבודה זו יכול האדם להגיע למדרגות נשגבות וגבוהות לאין ערוך.

עבודת נשמת האדם מצד עצמה הרי היא מוגבלת לפי ערך. ואילו כאשר מתייגע האדם ומברר ומזכך את גופו הגשמי, ניתנים לו כוח ועוז עצומים בעבודתו. וכמו למשל בעניין אהבת ה', שנפש האלוקית מצד עצמה יכולה להגיע רק לדרגה מסוימת באהבה, ואילו כאשר עמל היהודי לזכך את נפשו הבהמית וגופו ולהחדיר בהם גם כן אהבת ה', הרי אז מתעצמת אהבתו לאין ערוך ולאין שיעור (ראה ספר הערכים ח"א עמ' תצח ואילך).

גם בנוגע להמשכת גילוי אורו ית', נפעל "חידוש" עצום על ידי עבודת בירור וזיכוך הגשמיות: באופן רגיל נמשך בעולם גילוי אור הקדושה באופן מדוד ומצומצם שהעולם השפל יכול להכילו. אמנם, על ידי עבודת בני ישראל לברר ולזכך את הגשמיות, הם ממשיכים בעולם גילוי אור עצום ומופלא, אשר באופן רגיל אינו יכול כלל להתגלות בעולמות.

וכפי המבואר בסה"ק (ראה תנחומא נשא טו. תניא פל"ו. המשך תרס"ו עמ' ד. ועוד) שתכלית ומטרת בריאת העולם היא מה ש"נתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים". הקב"ה נתאוהו שבני ישראל יקדשו ויבררו את ה"תחתונים", הם ענייני הגשמיות והגוף, עד אשר יהיו ראויים שישכנו וידור בהם השי"ת.

ונמצא, שדווקא על ידי שמקדשים ומזככים את ענייני הגשמיות, זוכים להמשיך שיהי' הבורא ית' בעצמו דר בעולם השפל. והמשכה זו, "חידוש" עצום הוא לגבי שאר ההמשכות האלוקיות לעולם.

אמנם, עבודה זו של התעסקות בקידוש וזיכוך ענייני הגשמיות, עלי' להיעשות מתוך זהירות מופלגת שלא להיגרר אחר עניינים חומריים. ולפיכך ציוותה התורה, שקודם שעושה האדם את ה"בית חדש" – את החידוש הנפלא שבעבודת זיכוך הגשמיות, יש לבנות ולהציב "מעקה" – הגבלות וזהירויות חדשות שלא יפול וישקע בתוך הגשמיות.

להתעסק בדברים גשמיים אבל להעמיד "מעקה" בינו לבינם

ומכל האמור עולה הוראה בעבודת האדם בבירור וזיכוך הגשמיות:

מחד, אסור לו לאדם לפרוש מענייני העולם ולהסתגר בד' אמות של תורה ועבודה בלבד, אלא מחויב הוא להתעסק גם בענייני הגשמיות ולקדשם. כי תכלית בריאת האדם היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ו"דירה" זו היא בדברים הגשמיים והנחותים דווקא (ראה תנחומא נשא טו. תניא פל"ו). והתעסקות זו לא תהי' ירידה עבורו, אלא אדרבא, על ידה יגיע ל"בית חדש", לעילוי מופלא בעבודתו ובהמשכת אור הקדושה בעולם.

ויחד עם זאת, מזהירים אותו שבהתעסקות זו אין לו להיגרר אחר ענייני הגשמיות כשלעצמם. האדם מוכרח לבנות "מעקה", שיוצב כמחיצה בינו לבין ענייני הגשמיות. אמנם מתעסק הוא בעסק הפרנסה, אך אין זאת שנפשו מתקשרת לדברים הגשמיים. הוא אינו רוצה בגשמיות כשלעצמה, אלא רק ככלי עבור הגשמת "תאוותו" של הקב"ה שתהי' לו ית' "דירה בתחתונים". וממילא באמת הוא מובדל מן הדברים הגשמיים, ו"מעקה" עומד בינו לבינם.

חתן – עשה מעקה!

והדברים אמורים בפרט כלפי חתנים העומדים לפני הקמת ביתם בישראל:

נישואיו של איש ישראל פרטי הוא עניין נעלה ביותר, אין זה "בית חדש" רק עבורו. כי בכך שהחתן מתחיל להתעסק בענייני הגשמיות מתוך כוונה לזככם ולקדשם לעבודתו ית', הרי הוא בונה "בית חדש" לשכינה. הוא ממשיך המשכות קדושות שבבחינת "חידוש" לעולם הגשמי, שלא הי' ביכולתו להמשיכן טרם ש"נפל" להתעסק בענייני חרישה וזריעה.

אמנם, עליו להיזהר ולהישמר שיעשה לו "מעקה" וזהירות שלא לשקוע בענייני חומריות:

ישנם הטועים לומר, אשר חתן מיום חופתו עומד במצב בטוח ושמור יותר. זה עתה נמחלו לו כל עוונותיו (ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג), הוא נקי מחטא, ואינו צריך להגדיר ולסייג עצמו ביותר, משום שכל החטאים והפגמים עברו ממנו.

אך באמת, החתן צריך לשמור עצמו בשמירה מעולה ועצומה יתר על מה שהי' קודם חתונתו. בשנים שמקודם לא הי' רגיל להתעסק ולהקדיש זמן רב לעניינים גשמיים, והי' שקוע ברוחניות בלבד, ולא הי' כל כך במקום סכנה. ולעומת זאת, מעת החתונה הרי ריחיים בצווארו, הוא מתעסק יותר בדברים גשמיים, ועלול רח"ל לשקוע בחומריות נוראה במקור הדברים, שמעת שמתעלה על ידי זיכוך הגשמיות, הרי עליו לשוב מחדש בתשובה נעלית יותר גם על פגמי העבר שנמחלו לו].

וכאשר "זכו – שכינה ביניהם" (סוטה יז, א), וה"בית חדש" של החתן והכלה המיוסד על עבודה בזיכוך וקידוש עניינים גשמיים, מביא לבניין ה"בית חדש", הם נישואי הקב"ה וכנסת ישראל [שעליהם מיוסד שה"ש כולו, כידוע בדרו"ל] בכוא גואל צדק.